

Vicente Ortún (Barcelona, 1948) és degà de la Facultat de Ciències Econòmiques i Empresariales de la UPF. Expert en governança d'organitzacions sanitàries, analitza si els criteris de bon govern s'apliquen també en els àmbits de la política i la justícia espanyoles.

“Espanya és més corrupta perquè és una societat partitocràtica”

Transparency International publica un conjunt d'indicadors sobre 180 països, que situen l'estat espanyol al lloc 30è del rànquing de països per corrupció. Analistes de tot el món i una representació d'empresaris valoren del 0 al 10 la percepció de corrupció de cada país. I l'estat espanyol obté un 6,1 [10 és la inexistència de corrupció i 0, la màxima corrupció]. És un resultat mitjanament acceptable?

—No, especialment perquè Espanya ha anat perdent posicions els darrers anys. En poc temps hem passat de tenir un coeficient de control de la corrupció de 7 —al 22è lloc en la llista de països menys corruptes de 180 estudiats—, a aquest 6,1, que ens fa recular fins al lloc 30è. No té cap lògica que Xile o l'Uruguai siguin més transparents que Espanya, però ho són. És clar que si ens comparem amb molts països africans estem molt bé, però els nostres referents són els països de l'Europa continental. I aquí la comparació és deplorable. Som un país del sud d'Europa, i l'únic consol, entre cometes, és que Itàlia és més corrupta i Portugal si fa no fa com Espanya.

—A què atribueix l'empitjorament de les estadístiques d'aquests darrers anys?

—És una acumulació de factors, però trobo especialment rellevant l'empitjorament de la qualitat regulatòria. Per exemple, les comissions del mercat de telecomunicacions o del mercat de l'energia, a qui volen enganyar, si els càrrecs que els dirigeixen són gent que fa allò que manen les companyies amb interessos en aquests sectors? Què tenim en l'esquema institucional que sigui mínimament independent? Doncs, tot i que amb reserves, el Banc d'Espanya té un grau d'autonomia acceptable, i para de comptar. Tenim moltes comissions, tant a l'estat com a Catalunya, amb una independència del poder polític i econòmic pràcticament nul·la. Lamentablement, els organismes reguladors són esclaus dels interessos dels seus regulats, i això també ens allunya molt d'Europa.

—Fa uns quants mesos, directius del Banc Santander lamentaven que els mercats internacionals els imposessin “l'estigma de ser espanyols”. Pesa, ser espanyol, per a un empresari internacional?

—Pesa molt, perquè ara ser espanyols no és una bona carta de presentació per a sortir a cercar inversions. Les multinacionals espanyoles també es veuen perjudicades per la imatge exterior de l'estat espanyol, i no només

es frenen inversions internacionals al nostre territori. En el cas dels grans bancs, el Santander o el BBVA, o hi entra capital xinès o no poden competir, perquè, malgrat que tenen només el 17% i el 25% respectivament del seu negoci a Espanya, es ressenten del *risc país* espanyol amb uns diferencials en les emissions molt elevats. Aquests dos bancs han fet emissions a un preu prou més elevat que no el que pagarien ING o Barclays, perquè els seus països d'origen tenen un *risc país* molt més baix. És una circumstància malaurada perquè les nostres multinacionals són

penalitzades malgrat que fan bona part del negoci fora d'Espanya.

—Un país pot superar una crisi econòmica amb garanties si té problemes de corrupció?

—Durant un temps hi va haver gent que sostenia que la corrupció era com greixar els engranatges, una manera de fer més fàcils els tràmits i, per tant, que tot rutilés millor. Però s'ha demostrat que la corrupció hi posa sorra, als engranatges, és una dificultat per a la inversió estrangera i una manera de llevar estímuls a les persones. Hi ha excepcions temporals com ara la Xina,

un país de partit únic i molt corrupte, que té un creixement econòmic molt fort.

—El 70% dels alcaldes de l'estat espanyol que han estat processats per corrupció són reelegits. És una dada esfereïdora. Però possible, perquè sovint la justícia arriba tard. Molts casos acaben prescrivint i, d'una altra banda, els partits tampoc no tenen manies a proclamar candidats polítics encausats o sota sospita.

—En justícia també som un país del sud d'Europa, però de moment no som

tan corruptes com Itàlia i Grècia. Els tribunals de justícia són formats per gent que respon a les quotes de repartiment del pastís entre els partits que governen. Però, malgrat això, la nostra justícia encara actua amb una certa independència, si bé tenim un sistema judicial massa lent que pot degenerar en grans injustícies.

—N'és un exemple l'actual president de Telefónica, César Alierta, que acaba de ser absolt per prescripció d'un delictes provat d'informació privilegiada en el cas Tabacalera, en què utilitzà el càrrec de president

“Un inversor estranger valora la propietat protegida, el compliment dels contractes, que la burocràcia no sigui excessiva...”

de la companyia per a obtenir un benefici patrimonial d'1,86 milions d'euros. Era l'any 1997...

—I no és l'única *relliscada*. Tenim també casos d'absolucions o penes simbòliques quan els implicats són grans banquers. Però tinc la impressió que aquesta justícia lenta i sovint laxa no penalitza, internacionalment, tant com algunes altres qüestions. No dic cap barbaritat si afirmo que tots els bancs són uns delinqüents en una mesura o altra.

—I, doncs, què creieu que és allò que penalitza més un país als mercats internacionals?

—Un inversor estranger valora que la propietat sigui protegida, que els contractes es compleixin, que la burocràcia no sigui excessiva, que si vol reestructurar el negoci no li resulti complicat, etc. En el cas de l'estat espanyol, aquests indicadors no són precisament de primera línia. Si encara hi afegim que els indicadors econòmics s'allunyen molt de la mitjana europea, i certes irregularitats en la justícia i escàndols financers, el resultat no ens és favorable. Però, per a mi, hi ha un problema encara més greu que perju-

dica l'efectivitat governamental i la projecció a l'exterior: el finançament irregular dels partits i la partitocràcia. No tinc dubtes que Espanya és més corrupta que la majoria de països europeus perquè és una societat que es mou cada vegada més pels carnets de partit.

—Uns diners que sovint provenen de grans empreses privades... Ja som al cap del carrer?

—Justa la fusta. La llista de les adjudicacions irregulars d'obra pública i les contractacions arbitràries de publicitat en quantitats importants per a pagar favors no ens l'acabarem mai. I afegim-hi que els partits polítics han degenerat en grups de professionals amb un futur laboral dependent de la seva vida al partit. Som una societat cada vegada més partitocràtica, i això és un clar indicador del nivell de corrupció d'un país.

—I a l'exterior se n'assabenten?

—Que sovint la premsa espanyola no parli de determinades irregularitats perquè té les mans lligades per la publicitat i per les subvencions no vol dir que moltes coses no acabin transcendint i repercutint. La creixent par-

titocràcia d'Espanya apareix a totes les estadístiques, la més rellevant de les quals és *Doing Business*, que analitza les condicions per a establir un negoci i el desenvolupament posterior a 183 països. En aquesta classificació, Espanya apareix en posicions molt allunyades de la majoria de països de la UE. A tall d'exemple, quan es valora la protecció dels inversors per part de l'administració pública, Espanya ocupa el lloc 96, i el lloc 147 en facilitats per a engegar-hi un negoci.

—Aleshores, tenir un carnet polític encara obre moltes portes, molt més que no pas tenir una bona preparació acadèmica.

—Em temo que en molts casos la resposta és afirmativa. Vivim en una societat molt basada en les recomanacions i els amics, i això és dolent per a un país. Un país necessita que la gent més preparada vagi als llocs on hi cal gent així. Som molt poc meritocràtics, i d'això també se n'adonen a fora. Per això la cancellera Merkel vol que els espanyols que sàpiguen fer alguna cosa vagin a treballar a Alemanya, perquè sap que aquí no seran valorats. La gent més brillant se'n va. I, si no, que ho demanin als investigadors, metges, professionals de les telecomunicacions, etc. A Xile, la dictadura d'Allende va forçar un exili il·lustrat i competent que després va tornar al seu país. Ara Xile té un capital humà enriquit i competent. Un país tan endogàmic i de poca volada com Espanya necessita que la gent bona que hi ha se'n vagi i torni d'aquí a un temps.

—Les administracions públiques són plenes d'amics de i de militants de. A la resta del món també deu passar.

—Sí, però no tan descaradament, si parlem de països occidentals avançats. A Europa es consolida una gran professionalització dels gestors de l'administració allunyada dels carnets de partit. A Nova Zelanda, per exemple, el número dos del Ministeri de Salut se selecciona a partir d'un anunci al diari, i no cal tenir la nacionalitat per a accedir-hi. Més transparència i democràcia? Impossibile.

Gemma Aguilera